
Recenzovaný článek

Válčení a jeho podoby

Warfare and its Forms

Ján Spišák, Jan Gireth, Marek Fiebich

Abstrakt: Článek se věnuje problematice válčení. Jeho cílem je popsat a objasnit charakter válčení v jeho soudobém doktrinálním kontextu. Autoři článku se zaměřili na specifika jednotlivých forem válčení i jeho komplexnost v rámci anexe Krymu ozbrojenými silami Ruské federace v roce 2014. Ke zkoumání prezentovaného problému byly použity deskripce, obsahová a komparační analýza použitých zdrojů a doktrinálních publikací. Autoři došli k závěru, že komplexnost soudobého válčení vytváří pro stát a jeho ozbrojené síly vhodné podmínky k prosazení svých zájmů a dosažení strategických cílů. Hlavní přínos článku spočívá v poskytnutí informací, jež nenabízí odborná literatura, případně tyto nejsou součástí doktrinálních či jiných národních vojenských publikací.

Abstract: The article deals with the issue of warfare. Its aim is to describe and clarify the character of warfare in its contemporary doctrinal context. The authors of the article focused on the specifics of individual forms of warfare and its complexity within the annexation of Crimea by the armed forces of the Russian Federation in 2014. Description, content and comparative analysis of used sources and doctrinal publications were used. The authors conclude that the complexity of contemporary warfare creates appropriate conditions for the nation and its armed forces to enforce its interests and achieve strategic goals. The main contribution of the article is to provide information that is not available in professional literature or it is not part of doctrinal or other national military publications.

Klíčová slova: Válčení; Generace; Konvenční; Nepravidelné; Hybridní; Ruská federace.

Key words: Warfare; Generations; Conventional; Irregular; Hybrid; Russian Federation.

ÚVOD

Válka a válčení jsou fenomény, které provází lidstvo po celou jeho historii. Jsou prostředím projevů vůle, chaosu, nejistoty, nebezpečí a dalších aspektů, souvisejících s použitím násilí. Diskuse nad touto problematikou je pro odbornou veřejnost a zejména pro vojenské profesionály trvale významná, a to nejen z hlediska historického, ale taky pro strážce informativní, edukační a znalostní. Vzhledem k aktuálnímu vývoji bezpečnostního prostředí je potřeba pozorně vnímat a chápat projevy a dopady válčení na společnost a ozbrojené síly, hledat cesty a možné způsoby vzájemné interakce s potenciálním nepřítelem, eliminovat jeho možnosti a schopnosti vést operace. Pochopení povahy a charakteru válčení a poznání jeho dynamiky bylo a vždy bude důležité. Pouze na základě tohoto poznání si lze uvědomit význam, roli a způsob válčení, jak může probíhat v budoucnosti.

Válčení lze obecně chápat jako řízené a systematické vedení ozbrojeného konfliktu s využitím vojenské síly, dokud nebude jeden z nepřátel poražen, nebo se bude snažit vyjednat mír, tváří v tvář nevyhnutelnému zničení a mnohem větším ztrátám na lidských životech. Warfare Cambridge Dictionary definuje válčení jako aktivitu (vedení) války, často zahrnující zbraně a použité metody.¹

Podle jiného zdroje válčení představuje proces vojenského zápasu mezi dvěma státy nebo skupinami států nebo ozbrojený konflikt mezi dvěma nepřáteli, armádami nebo podobnými subjekty.² Americká vojenská doktrína popisuje válčení jako *mechanismus, metodu nebo způsob vedení ozbrojeného konfliktu proti nepříteli*. Je to způsob „jak“ vést válku.³ Britská doktrína uvádí válčení ještě stručněji, jako „*vedení války*“. Válčení je střetem protichůdných vůlí, cílem je potlačit vůli nepřítele vzdorovat a přimět jej, aby se podrobil vůli toho druhého.

Komplexnější pohled na lidské dějiny akceptuje vedení války – válčení a nabízí specifické vysvětlení jeho povahy již od dob tradičních kmenových společenství. Pochopení měnící se povahy válčení usnadňuje porozumět celému kontextu, ve kterém jsou války vedeny. Charakter válčení se časem mění s tím, jak se mění charakter společností, které války vedou. To nabádá k myšlence, že může existovat více než jedna typická forma válčení v určitém časovém období. Těchto období v historii válčení je několik. Každé z nich je specifické a jedinečné pro svůj obsah, prostředí, aktéry, způsob boje, politické, technologické, společenské, ekonomické a další aspekty.

Počátek úvodní etapy válčení je často spojován s podmínkami, kdy začíná válčit „stát“, jako suverénní aktér státní svrchovanosti, vniklý po vestfálské mírové smlouvě v roce 1648. Právě suverenita zajišťuje státu výlučný výkon moci nad jeho územím a obyvatelstvem a současně umožňuje jeho autonomii v domácí i zahraniční politice. Válku již dále vede stát, který se nemusí nikomu zpovídat ze svého chování v mezinárodních vztazích. Podepsáním vestfálského míru vzniká vzájemně provázána trojice; *suverénní vláda*,

¹ Meaning of warfare in English. Dostupné z: <https://dictionary.ambridge.org/us/dictionary/english/warfare>

² Warfare. Dostupné z: <http://www.dictionary.com/browse/warfare>

³ Department of Defense. *Joint Publication 1, Doctrine for the Armed Forces of the United States*. U.S. Department of Defense, Washington, DC, July 2017, s. I-4.

politicky posílená populace a ozbrojené síly – která bude v následujících staletích určovat vývoj politiky, a tím i způsob válčení.

Válčení od tohoto historického bodu prochází složitým vývojem až do současnosti. K nejčastěji citovaným autorům patří William Lind, který spolu s dalšími autory popsal vývoj a charakter válčení v článku *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation*.⁴ V popisu evoluce válčení se autoři zaměřili na klíčové aspekty čtyř generací válčení, včetně doby, aktérů, technologií a pohledů do budoucnosti. Vývoj válčení samozřejmě nestagnuje; kromě prvních čtyř generací se v současnosti mluví o válčení páté a dokonce šesté generace, s poukázáním na nové politické, vojenské, sociální, ideologické, ekonomické a další souvislosti. Učiněnou revoluci ve vojenství způsobil příchod a začlenění informační a kybernetické domény, jež se v současnosti stávají určujícími prvky v působení na stát, populaci i ozbrojené síly nepřítele.

1 VÁLČENÍ PÁTÉ GENERACE A VYUŽITÍ NOVÝCH DOMÉN

Přesně definovat charakteristiku páté generace válčení není zcela jednoduché. Přestože se v odborné vojenské komunitě objevuje diskuse k dané problematice již delší dobu, prozatím chybí ucelená historická analýza, která by objektivně popsala obraz tohoto válčení. Lze však říci, že je to duplikát předešlých generací válčení, rozšířený a obohacený o rostoucí možnosti informačních technologií, počet a charakter zapojených aktérů, mechanismus použití vojenských i nevojenských nástrojů moci a další aspekty vstupující do moderního světa válčení. Jedním z autorů, jež se pokusil popsat aspekty posunující válčení do jeho páté generace, je Thomas X. Hammes. V článku *„Fourth Generation Warfare Evolves, Fifth Emerges“* konstatuje, že myšlenky Linda a spol. jsou pro vojenské odborníky vcelku nezajímavé, až do útoku na Světové obchodní centrum dne 11. září 2001. Zmiňuje změnu v charakteru operací, nástup nestátních aktérů, diskutuje jejich cíle a na příkladu zapojení Hizballáhu v konfliktu s Izraelem přibližuje problematiku válčení 5. generace realitě. Dále zdůrazňuje roli informací, technologií, rostoucí sílu menších subjektů a expanzi biotechnologií.⁵

1.1 Využití informací

Dominantním prvkem válčení páté generace se stává využití informací. Již od počátku devadesátých let minulého století se vojenští myslitelé zabývali rozvojem komerčních

⁴ LIND, William S. et al.: *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation*, Marine Corps Gazette, 73(10), 1989, s. 22-26.

⁵ HAMMES, Thomas X. *Fourth Generation Warfare Evolves, Fifth Emerges*. [online]. *Military Review*, May-June, 2007, [cit. 2018-3-8]. Dostupné z: https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/MilitaryReview_20070630_art006.pdf s. 14-23.

informačních technologií, aby je mohli aplikovat na způsob vedení operací v budoucnu. Jedním z rysů válčení páté generace je příchod nové operační koncepce tzv. *Network-Centric Warfare*. Podstatou je dosažení informační nadvlády a generování dominantní bojové síly. Pomocí síťových senzorů, rozhodovacích orgánů a střelců dochází ke zlepšení sdíleného povědomí o situaci všech geograficky rozptýlených sil na rozsáhlém operačním prostoru. Očekává se zvýšení rychlosti rozhodování a velení, vyšší tempo operace, vyšší letalita i schopnost přežít.⁶

V knize *Strategy and Force Planning* se van Creveld zpětně vrací k původnímu dílu *The Transformation of War*. V kapitole *Transformation of War Revisited* se vyjadřuje, že mnoho jeho myšlenek a předpovědí se naplnilo, s výjimkou fenoménu informační války, která v tomto období výrazně expandovala. Tvrdí, že „*informační válka je použití informací jako zbraně samotné. Koncept informační války na bojišti 21. století považuje za rozhodující, protože „moderní společnosti a jejich ozbrojené síly jsou každým dnem stále více závislé na informacích.“*⁷

Počítače jsou v současnosti využívány zcela běžně a v mnoha případech slouží jako hlavní zdroj provozu a kontroly většiny systémů, procesů a funkcí, jež jsou nezbytné pro každodenní život v civilní i vojenské sféře. Tím, jak roste jejich množství a rozšiřují se síťová propojení mezi nimi, obrana proti informačnímu působení je mimořádně obtížná; geografický prostor a čas jsou irelevantní. Útoky na nepřítele lze snadno provádět i bez vybudované a chráněné infrastruktury. Mohou být nasměrovány na libovolný bod z jakéhokoli jiného místa bez ohledu na vzdálenost. Tímto způsobem se nepřítel stává rovnocenným soupeřem, zvláště ve srovnání s konvenční válkou. Informační válka tak upřednostňuje malého proti velkému a slabého proti silnému. Ještě reálnější je to v situaci, kdy nepřítel si zachovává mobilitu. Spíše než aby čekal na to, že bude na něj vyslána jednotka speciálních sil k jeho nalezení a zničení, měl by být schopen rychle sbalit své síly a prostředky a přesunout se do jiného prostoru. Vzhledem k nepopíratelné výhodě nepřítel v mobilitě informační válka bude pravděpodobně využívána nestátními subjekty, jako jsou například teroristické skupiny. Takoví nepřítelé, kteří mají jen malou nebo žádnou vlastní infrastrukturu, mohou v jakémkoli okamžiku improvizovat a přizpůsobit se okolnostem a okolí, aniž by došlo k významnému zhoršení jejich schopností informačního působení. Van Creveld tvrdí, že „*tyto podmínky dávají další věrohodnost rostoucímu vlivu informační války a zdánlivému odklonu od konvenční války směrem k nepravidelnému válčení.*“⁸

⁶ ALBERTS, David S., GARSTKA, John J., STEIN, Frederick P. *Network Centric Warfare: Developing and Leveraging Information Superiority*, s. 2.

⁷ LLOYD, Richmond M. *Strategy and force planning*. 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004. ISBN 188473331X, s. 618.

⁸ Ibid., s. 620.

1.2 Kybernetická doména

Pojem kybernetická válka a kybernetický prostor se objevuje již v polovině 90. let minulého století. Arquilla a Ronfeldt zachytili její nástup v roce 1997 v knize *Cyberwar Is Coming!*, takto: „Kybernetická válka odkazuje na vedení a přípravu k provádění vojenských operací podle zásad týkajících se informací. Znamená to narušit, pokud ne zničit informační a komunikační systémy, na které se nepřítel spoléhá, aby se sám „poznal“: kdo je, kde je, co může dělat, proč bojuje, kterým hrozbám čelit nejdříve, atd. Znamená to pokusit se vědět všechno o nepříteli, aniž by tento věděl něco o vás. Znamená to proměnit „rovnováhu informací a znalostí“ v něčí prospěch, zejména pokud neexistuje rovnováha sil... Tato forma válčení může zahrnovat různorodé technologie... Může také zahrnovat elektronické oslepečování, rušení, klamání, zahlcení a zasahování do informačních a komunikačních systémů nepřítele.“⁹

Manželé Tofflerovi v knize *Válka a antiválka* popisují „kyberválku“ vesměs „úsilím dozvědět se vše o nepříteli a zároveň mu zabránit, aby se toho dozvěděl mnoho o nás samotných. Znamená to zvrátit rovnováhu informací a poznání v náš prospěch, zvláště v případě, kdy nám jinak rovnováha vojenských sil nepřeje“.¹⁰ Předpověď Tofflerových o rozvoji a vlivu této domény na válčení se v následujících letech ukázala jako zcela reálná. Kybernetický prostor se objevuje jako pátá doména v rámci „nástrojů moci“. Je místem, kde se lidé nesetkávají fyzicky ale virtuálně a vzájemně komunikují elektronicky. Nepřátelé kybernetický prostor využívají k útokům, zhoršováním a narušováním komunikace a toku informací. S malými překážkami na vstupu, velmi malými investicemi a závojem anonymity se pokouší poškodit národní zájmy.

Již dávno nelze říci, že kybernetické schopnosti jsou vlastněny a využívány výhradně vojenskými velmocemi a jejich spojenci. Vzhledem k rychlému růstu technologií, jejich zvyšující se dostupnosti a poměrně nízkým nákladům, je lze získat téměř kdekoli ve světě. Důsledkem toho státy tradičně považované za rozvojové nebo méně vyspělé, případně organizace typu Al-Káidy, Islámského státu, Talibánu a jim podobné, snadno získávají a vlastní prostředky k rozvoji a vedení kybernetického válčení. Tím efektivně eliminují schopnosti ozbrojených sil těch států, které považují za nepřítele.

Nepřátelé v kybernetickém prostoru jsou nejen státy, ale zejména nestátní subjekty, počínaje nezkušenými amatéry až po kvalitně vycvičené profesionální hackery. Prostřednictvím působení v kybernetickém prostoru se nepřátelé zaměřují na průmysl, vědu, obchod a ozbrojené síly ve všech oblastech. Tak jako nasazení obrněné techniky transformovalo bojiště 2. světové války, obdobně kybernetický prostor zlomil fyzické bariéry, které chrání stát před útoky na jeho zájmy. I když Aliance, její členské státy a případně další spojenci v budoucnu dosáhnou schopnost co nejefektivněji využívat kybernetický

⁹ ARQUILLA, John and David F. RONFELDT. *In Athena's camp: preparing for conflict in the information age*. Santa Monica, Calif.: Rand, 1997. ISBN 0-8330-2514-7, s. 30.

¹⁰ TOFFLER, Alvin a Heidi TOFFLER. *Válka a antiválka: jak porozumět dnešnímu globálnímu chaosu*. Praha: Dokořán, 2002. Aliter (Argo: Dokořán). ISBN 80-7203-445-6. s. 155-156.

prostor, není pochyb o tom, že i teroristé, povstalci a jiní nepřátelé jej použijí jako efektivní násobitel schopností svých sil.

Dalším z příznačných znaků válčení páté generace je vedení operací v několika doménách současně, tzv. Multi-Domain Battle. Klíčovou myšlenkou je synergie mezi pozemní, námořní, vzdušnou, kosmickou a kybernetickou doménou a využívání jednotlivých schopností ozbrojených sil ve více doménách současně k dosažení operační nadvlády. Jedná-li se komplementárním způsobem, spíše než jednotlivě, každá schopnost zvyšuje efektivitu celku a současně snižuje zranitelnost každé jednotlivé platformy. Navíc propojení mezi doménami znamená, že celková integrovaná síla může být zachována, protože destrukce kteréhokoli uzlu či spojení v jedné doméně může být kompenzována jiným uzlem/spojením v doméně další.¹¹ Například může být prováděno ničení nepřátelského plavidla některým z pozemních, vzdušných, kosmických nebo námořních systémů a současně mohou být všechny navzájem chráněné proti působení palebných systémů nepřítele.

Na základě postoje některých velmocí je zajímavé sledovat vývoj v myšlení směrem k válčení páté generace. Například z pohledu Číny platí, že konflikt není omezen na přesně definovaný bojový prostor. Současně žádná část území nepřítele ani žádný z národních systémů politiky, ekonomie, práva a veřejného mínění nejsou považovány za hranice. Zmínka o této generaci válčení se objevila v Číně společně s akceptací pojmu „neomezené“ (unrestricted) válčení v knize *Unrestricted Warfare* s podtitulkem *China's Master Plan to Destroy America*. Autoři se zabývají úvahou, jak Čína může porazit technologicky vyspělejšího nepřítele (Spojené státy) prostřednictvím vícero prostředků a způsobů mimo přímou vojenskou konfrontaci: „Na světě není nic, co by se nemohlo proměnit ve zbraň. Průlom v našem myšlení nám rázem otevře království zbraní: Jediný člověk dokáže zničit trh s akciemi, jediný počítač může zahájit virovou invazi, jediný skandál může v zemi nepřítele změnit kurzy akcií nebo vystavit politické představitele pomluvám na internetu, to vše lze zařadit do koncepce nových zbraní.“¹² Podle autorů knihy nástroje k dosažení cílů zahrnují nejen diplomatické, ekonomické, finanční, kybernetické a mediální/informační válčení, ale například i terorismus.¹³

Problematickou válčení páté a dokonce již šesté generace se zabývají i vojenští myslitelé v Rusku již od 90. let minulého století. V knize *Future war* se Vladimír Slipčenko a Mahmut Gareev věnují vizi o způsobu válčení v informačním věku. Rozhodující roli mají sehrávat *nekontaktní přesné údery* vedené různými pozemními, vzdušnými i námořními zbraňovými platformami proti státním a armádním systémům řízení, komunikace a ekonomiky.¹⁴ Podle Slipčenko tento způsob válčení má tři hlavní cíle: porazit ozbrojené síly nepřítele (na jeho vlastním území), zničit jeho ekonomické aktivity a potenciál a rozvrátit nebo změnit jeho politický systém. Válka může být vedena proti celému území nepřítele

¹¹ LAYTON, Peter. *Fifth Generation Warfare: An Evolving Technical Dimension of War*. [online]. Over the Horizon, July 31, 2017. [cit. 2018-9-03]. Dostupné z: <https://othjournal.com/2017/07/31/5th-gen-warfare>.

¹² LIANG, Qiao and Wang XIANGSUI. *Unrestricted warfare: China's master plan to destroy America*, Pan American Publishing Company, Panama City, Panama 2002, p. 25.

¹³ Ibid., s. 43.

¹⁴ GAREEV, M.A. a Vladimír SLIPCHENKO. *Future war*. Fort Leavenworth, KS: Foreign Military Studies Office, 2007.

a dokonce za hranicemi operačního prostoru. Cílem je zaútočit na politické a vojenské vedení a rychle dosáhnout politických a vojenských strategických cílů.¹⁵

Válčení páté generace nelze samozřejmě vymezit jen z pohledu výše uvedených faktů. To co je viditelnější, je zapojení širokého spektra nestátních subjektů v myriádě různých hybridních aktivit. Od útoků „osamělých vlků“ počínaje, přes organizované sebevražedné akce náboženských fundamentalistů, vraždy politických a vojenských představitelů v krajinách třetího světa, až po přesné údery z dálky řízených bezpilotních prostředků na jednotlivce či skupinky teroristů, povstalců a jiných nepohodlných protagonistů současného komplikovaného světa. Lze také očekávat neortodoxní útoky nebo náhodné činy násilí ze strany sympatizujících skupin nestátních subjektů, gangů, kriminálních živlů či drogových kartelů proti představitelům státu, jeho občanům, kritické infrastruktuře či dopravním sítím. Je možno také vidět různé formy ekonomické války či ochromující útoky hackerů na počítačové sítě proti vojenským nebo ekonomickým cílům. V tomto válčení je možno čelit zbylým jednotkám armády tzv. darebáckého státu, používajícím konvenční zbraně novými nebo netradičními způsoby.

2 ZÁKLADNÍ FORMY VÁLČENÍ

Válčení ve svých základních formách rozeznává určitou pravidelnost - konvenčnost, symetričnost, tedy jakousi tradičnost a současně i nepravidelnost, ve smyslu nekonvenčnosti, asymetričnosti či netradičnosti. Protože válčení obecně má odjakživa tradiční i netradiční dimenzi, své útočné a obranné aspekty, jeho formy se téměř nikdy neuplatňují jako „jedna z možností“ či „buď anebo“, ale existují a mění se v různých kombinacích, které vyhovují strategii, cílům, účelu, možnostem nebo schopnostem válčících stran.

Vhodnou dichotomií při uvažování o válčení je rozdíl mezi jeho pravidelnými - konvenčními a nepravidelnými - nekonvenčními formami. Každá z nich slouží zásadně jinému strategickému účelu, kdy jsou využívány různé přístupy k jeho naplnění. Je nutné si uvědomit, že průběh skutečného válčení je zřídka úhledně seřazen do těchto subjektivních kategorií. Válčení je jednotným celkem, je kreativní, dynamickou a synergistickou kombinací všech jeho společných aspektů, konvenčních i nekonvenčních.¹⁶ Pro pochopení významu a obsahu jednotlivých forem válčení je nutné je stručně objasnit.

2.1 Konvenční válčení

Konvenční válčení (rovněž je používán pojem konvenční válka) představuje součást ozbrojeného konfliktu, kdy jednotlivé strany - protivníci používají konvenční zbraně, tedy

¹⁵ MATTSSON, Peter. Russian Military Thinking – A New Generation of Warfare, [online]. *Journal on Baltic Security*, Volume 1, Issue 1, 2015 [cit. 2018-09-01]. ISSN 2382-9230, s. 62.

¹⁶ Department of Defense. Joint Publication JP 1 *Doctrine for the Armed Forces of the United States*, p. I-5.

všechny zbraně kromě zbraní hromadného ničení, přičemž otevřeně bojují na zemi, ve vzduchu či na moři. Sily obou stran jsou jasně definovatelné, organizované, označené a používají zpravidla konvenční zbraně k boji proti nepříteli. Hlavní cíl válčení směřuje k porážce (oslabení) nebo zničení nepřátelských ozbrojených sil, obsazení území resp. narušení schopnosti nepřítele dále vést konvenční válku. S blížící se kapitulací se však může jedna nebo druhá strana uchýlit k nekonvenčnímu válčení.

Konvenční válčení má zpravidla stanovený pevný právní rámec a zúčastněné strany respektují domluvená pravidla, definovaná Haagským dohovorem, Ženevskými konvencemi a řadou dalších dokumentů. Jasně je stanoven způsob zacházení se zajatci, typ používaných zbraní, označení válčících stran, vymezení role civilního obyvatelstva apod.

Pro konvenční válčení jsou příznačné aspekty jako např. intenzivní palebná síla, rozsáhlé přesuny, manévry, definování těžiště nebo konvenční schopnosti, jež jsou často spojovány s vojenskými schopnostmi státu – například velká uskupení armád nebo armádních sborů, flotil, svazů letectva, uskutečňující rozsáhlé manévry společných smíšených uskupení. Typickým příkladem použití těchto komplexních schopností bylo nasazení koaličních sil ve válce v Zálivu v roce 1991.

2.2 Nekonvenční válčení

Opakem konvenčnosti je nekonvenčnost – asymetrie či nepravidelnost. K pochopení významu těchto synonym je důležité definovat jejich obsah. Neznamená to však, že lze přesně oddělit nebo odlišit jednotlivé činnosti obsažené v tom nebo onom „válčení“. I když jsou doktrínálně definované, často mohou splývat, podobat se nebo se překrývat. Lze však konstatovat, že s přihlédnutím k jejich obsahu jsou veškeré aktivity „nekonvenčnosti“ součástí hybridního válčení, komplexního výrazu zahrnujícího jak konvenční, tak zejména nekonvenční „jednání, organizování a myšlení“ jedné nebo druhé válčící strany.

Nekonvenční válčení, někdy označované rovněž nekonvenční válka (Unconventional Warfare), je popisováno jako široké spektrum vojenských a polovojenských operací, obvykle dlouhého trvání, které jsou převážně prováděny prostřednictvím nebo s místními či podpůrnými silami, které jsou organizovány, vyškoleny, vybaveny, podporovány a řízeny v různém rozsahu externím leaderem. Zahrnuje, avšak není omezeno na partyzánskou válku, podvratnou činnost, sabotáže, zpravodajskou činnost a nekonvenční asistovanou záchranu (např. záchranu vojenských zajatců nebo určených civilních osob ze zajetí nebo držení).¹⁷

¹⁷ Department of Defense. Joint Publication 1-02 (JP 1-02), *Dictionary of Military and Associated Terms*. U.S. DOD Washington, DC 2016, p. 564.

2.3 Asymetrické válčení

Asymetrické válčení (Asymmetric Warfare) je charakterizováno jako uplatnění rozdílných strategií, taktik, schopností a způsobů k eliminaci nebo rozvrácení silných stránek nepřítele, při současném využití jeho slabých stránek. Obecný koncept asymetrie ve vojenském popsal S. Metz a D. Johnson ve smyslu „jednání, organizování a myšlení, které je odlišné od nepřítele, s cílem maximalizovat vlastní výhody, využít slabých míst nepřítele, získat iniciativu, případně větší volnost jednání.“¹⁸

V asymetrickém válčení obvykle dochází ke střetům mezi stálou, profesionální armádou a povstalci (bojovníky z hnutí odporu), kteří často mají status bojovníků porušujících ustanovení válečného práva. Pojem asymetrické válčení je obvykle používán v souvislosti s termíny „partyzánská/gerilová válka“, „povstání“, „boj proti povstalcům“, „terorismus“, „boj proti teroristům“ apod., tedy v podstatě násilný konflikt mezi formální armádou a neformálním, hůře vybaveným, ale odolným a motivovaným nepřítelem. Asymetrické válčení je formou/součástí nepravidelného válčení.

2.4 Nepravidelné válčení

Termín nepravidelné válčení (Irregular Warfare) se vyvinul ze snahy vymezit konflikty, které jsou projevem násilných i nenásilných činů nepřítele, ale postrádají tradiční konfrontaci síla-vs.-síla. Klíčovým rozdílem mezi nepravidelným a konvenčním (tradičním) válčením je kontext a způsob vedení konfliktu, zejména s ohledem na obyvatelstvo. Nepravidelné válčení se zaměřuje na populaci, ovlivnění aktérů, chování, vztahů a stability v prostoru nebo oblasti zájmu. Slabší strana se snaží úplně vyhnout přímému kontaktu se silnějším nepřítelem tím, že útočí na nevojenské cíle, aby ovlivnila nebo kontrolovala místní obyvatelstvo. Nepravidelné síly nepřítele mohou zahrnovat povstalce, bojovníky za svobodu, zradikalizované jedince a další formy nepřátel. Používají taktiku vyhýbání se přímému střetu, ovšem mohou vést i rozsáhlé operace na vícero místech současně, byť jen malými uskupeními sil s cílem zvýšit svou legitimitu a vliv na příslušnou populaci. Nepřítel, který používá nepravidelné metody válčení, se obvykle snaží vést dlouhotrvající konflikt ve snaze vyčerpat vůli svého nepřítele a jeho populace. Často používá sofistikovaných zbraní, systémů velení a řízení a další podpůrné sítě, které jsou typické pro tradiční vojenské síly. Aktéři nepravidelného válčení čerpají z výhod odvozených ze znalosti místních podmínek a schopností ovlivnit místní obyvatelstvo.

Nárůst pozornosti odborné komunity k pojmu „nepravidelné válčení“ byl do značné míry důsledkem strategického imperativu potírání hrozby, kterou představovala nadnárodní organizace Al-Kajda, jako i rozsah specifických výzev, s nimiž se Spojené státy

¹⁸ METZ, Steven and Douglas V. JOHNSON. *Asymmetry and U.S. military strategy: definition, background, and strategic concepts*. Carlisle Barracks, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, [2001]. Special report (Army War College (U.S.). Strategic Studies Institute). ISBN 1-58487-041-9, p. 5.

a jejich spojenci setkaly v operacích v Afghánistánu a Iráku. Pojem nebyl až do roku 2007 oficiálně popsán žádnou doktrínou publikací. První pokusy o pojmenování tzv. „Irregular warfare“ se objevily v návrhu operační koncepce Irregular Warfare (IW) Joint Operating Concept (JOC), kde bylo uvedeno: „IW je forma válčení. Jako taková zahrnuje povstalectví, protipovstalectví, terorismus a boj proti terorismu, což vyvolává dojem, že jsou nějakou menší formou konfliktu pod prahem války.“ Konečná podoba definice nepravidelného válčení byla stanovena doktrínou JP 1, Doctrine for the Armed Forces of the United States z roku 2007, která jej definuje jako „násilný boj mezi státními a nestátními subjekty o legitimitu a vliv nad příslušnou populací“. Upřednostňuje nepřímé a asymetrické přístupy, ačkoli může využít celou řadu vojenských a jiných schopností k narušení moci, vlivu a vůle nepřítele.

Způsoby nepravidelného válčení, s využitím doktríny JP 1, jsou popsány v tabulce 1.

Tabulka č. 1: Způsoby nepravidelného válčení

Č.	Název a obsah
1	Boj proti terorismu (Counterterrorism) Činnosti a operace prováděné za účelem neutralizace teroristů, jejich organizací a sítí, aby nebyli schopni využívat násilí, vyvolávat strach a nutit vlády nebo společnost a tím dosahovali svých cílů. ¹
2	Nekonvenční válčení (Unconventional warfare) Činnosti prováděné za účelem umožnit hnutí odporu nebo povstalcům vynutit, rozvrátit nebo svrhnout vládu nebo okupační moc prostřednictvím nebo s podzemními, pomocnými a partyzánskými silami v obsazeném prostoru. ²
3	Účast civilních a vojenských agentur vlády na akčních programech přijatých jinou vládou nebo jinou určenou organizací k osvobození a ochraně společnosti před podvratnou činností, bezprávím a povstalectvím, terorizmem a jinými hrozbami pro bezpečnost. Často ve spojení s protipovstaleckým bojem, bojem proti terorismu a SSTRO (dále jako Foreign internal defense - FID). ³
4	Protipovstalecký boj (Counterinsurgency). Komplexní civilní a vojenské úsilí vyvíjené k potlačení povstání a řešení hlavních příčin nespokojenosti. ⁴
5	Operace k zajištění bezpečnosti, stability, přechodu a rekonstrukce (dále jako Security, Stability, Transition, and Reconstruction Operations - SSTRO). Například zajištění civilní bezpečnosti, obnovení základních funkcí vlády, obnovení základních služeb, rekonstrukce klíčové infrastruktury nezbytné pro fungování vlády a lidský život, reforma nebo obnovení původních bezpečnostních institucí apod.
6	Terorismus ze strany nepřítele (Terrorism (by adversaries)).
7	Povstalectví (Insurgency).
8	Strategická komunikace (Strategic communications).
9	Psychologické operace (Psychological operations).
10	Informační operace (Information operations).
11	Civilně-vojenské operace (Civil-military operations).
12	Zpravodajské a kontrarozvědné činnosti (Intelligence and counterintelligence activities).
13	Nadnárodní trestné činnosti, které podporují nebo udržují nepravidelné aktivity nepřítelů (Transnational criminal activities that support or sustain adversaries' IW activities).
14	Činnosti spojené s vymáháním práva zaměřené na boj proti nepravidelným nepřítelům (Law enforcement activities focused on countering irregular adversaries).

1 Ibid, p. 54.

2 Ibid, p. 249.

3 Ibid, p. 92.

4 Department of Defense. Joint Publication 3-24, Counterinsurgency. U.S. Department of Defense, Washington, DC, April 2018, p. 239.

Uvedený výčet aktivit není v žádném případě konečný, mohou v sobě skrývat další činnosti, jako potírání organizované trestné činnosti, boj s gangy, drogovými kartely a jiné. Je důležité uvědomit si, že „nepravidelné válčení“ nelze jednoznačně oddělovat od obecného uvažování nad problematikou války a konvenčního válčení. Jdou společně ruku v ruce s vývojem konfliktu a jejich význam roste nebo klesá podle toho, jak se tento vyvíjí. I v tomto případě platí myšlenka Clausewitzze, že strategickým cílem je donutit nepřítele, aby se podřídil vůli toho druhého. Taktické aspekty, včetně maskování, utajování, koncentrace sil v určitém prostoru, vyhýbání se rozhodujícím sražením, klamný manévr a další, jsou v obou případech stejné. Jsou jen zvláštními faktory, které se liší a které mohou být jak symetrické, tak asymetrické.

Samotnými vojenskými operacemi jen zřídka lze porazit nepřítele, kterého doménou je nepravidelné válčení. Vůči jeho slabým stranám je nutno použít všech vzájemně propojených politických, vojenských, ekonomických, sociálních, informačních a infrastrukturních nástrojů moci.

2.5 Hybridní válčení

Hybridní válčení je výrazem, vysvětlujícím názory na válčení bez hranic mezi konvenčním a nepravidelným válčením. Hybridnost je zdůrazňována kombinací postupného nebo souběžného působení jednotlivých nástrojů moci (politických, vojenských, ekonomických, sociálních) v různých doménách (země, vzduch, vesmír, voda, informační prostředí), způsobem použití sil (konvenční resp. nekonvenční) a různorodých (státních i nestátních) aktérů k naplnění stanovených cílů a donucení nepřítele ke krokům, jež by jinak neučinil. Útočník může mnohem dříve, než nasadí vlastní síly, v napadené zemi rozdmýchávat a podporovat nepokoje, vést ekonomickou i diplomatickou válku, útočit v kyberprostoru a rozpoutat informační a propagandistickou kampaň.

Hoffman uvádí: „V hybridních válkách můžeme očekávat současné vypořádání se s krachem rozpadajícího se státu, který ztratil kontrolu nad některými biologickými látkami nebo (jadernými) střelami, zatímco budeme bojovat proti etnicky motivovaným polovojenským silám a radikálním teroristům. Můžeme čelit zbytkům armády darebáckého státu v budoucích válkách a ti mohou použít konvenčních zbraní velmi neobvyklými nebo netradičními způsoby. Můžeme také očekávat, že budeme muset čelit neortodoxním útokům nebo náhodným činům násilí sympatizujících skupin nestátních aktérů proti naší důležité infrastruktuře, nebo našim dopravním sítím. Můžeme také vidět jiné formy ekonomické války nebo formy počítačových útoků proti vojenským nebo finančním cílům.“¹⁹ Podle Hoffmana je tedy nejdůležitější vlastností hybridního válčení jeho konvergence: schopnost aplikovat a kombinovat různé způsoby, metody a prostředky.

¹⁹ HOFFMAN, Frank G. Hybrid vs. Compound War – The Janus Choice of Modern War: Defining Today's Multifaceted Conflict, *Armed Forces Journal*, October 2009. Dostupné z: <http://www.armedforcesjournal.com/2009/10/4198658>

Například konvergence psychologického a fyzického, civilistů a bojovníků; letálního a neletálního apod.

Glenn popisuje hybridní válčení následovně: „*Souběžné a adaptivní použití kombinace politických, vojenských, ekonomických, společenských a informačních prostředků, a konvenčních, nepravidelných, katastrofických, teroristických, rozvratných a kriminálních metody válčení. Spíše než jedna entita, hybridní hrozba může být složena z kombinace státních a nestátních aktérů.*“²⁰ Ačkoli definice je na první pohled podobná Hoffmanovu pojetí, Glenn zdůrazňuje katastrofický prvek. Uvádí jej jako jakoukoliv fyzickou nebo člověkem způsobenou nehodu, včetně terorismu, což má za následek mimořádný počet ztrát na životech, závažné narušení životního prostředí ovlivňující obyvatelstvo, infrastrukturu, ekonomiku, morálku a vládní funkce.

Mansoor popisuje hybridní válčení jako konflikt zahrnující kombinaci konvenčních vojenských sil a nepravidelných (partyzánů, povstalců a teroristů), které mohou zahrnovat jak státní, tak nestátní aktéry, jejichž cílem je dosažení společného politického cíle. Nepravidelné síly nemusí být centrálně řízeny, ačkoli jsou v mnoha případech součástí soudržené strategie, která se používá proti útočníkovi nebo okupační síle. Podle Mansoora hybridní válčení „*je metodou k prodloužení trvání konfliktu, prostředkem vítězství, nebo alespoň neprohry: Hybridní nepřítelé testují strategickou trpělivost svých oponentů.*“²¹

McCuen uvádí, že hybridní válčení probíhá jak ve fyzické, tak i koncepční doméně: prvním je boj proti ozbrojenému nepříteli a druhým je rozsáhlý zápas o kontrolu a podporu domorodého obyvatelstva v prostoru boje, podporu domácího frontu intervenujících států a podpory mezinárodního společenství.²² Obnova a zachování bezpečnosti mezi domorodým obyvatelstvem a obnovení základních služeb, infrastruktury, místní správy a ekonomiky jsou klíčem k získání nebo ztrátě v hybridním válčení. Pro nepřítel je používání populace jako bojiště tedy dalším důležitým prvkem hybridního válčení, pokud nemá konvenční vojenské schopnosti k tomu, aby přímo vedl válku.

3 VÁLČENÍ NOVÉ GENERACE PODLE RUSKA

Rusko v posledních letech uskutečnilo několik vojenských operací v zemích bývalého Sovětského svazu s cílem vytvořit sféru vlivu, zabránit rozšiřování NATO a Evropské unii a chránit ruské zájmy a ruské etnické menšiny v zahraničí. Na podporu této politiky byla v Rusku v roce 2003 vydána Bílá kniha, která požadovala změnu ve vojenském myšlení a definovala novou operační koncepci, založenou na integraci strategických, operačních

²⁰ GLENN, Russell W. Thoughts on „hybrid“ conflict, [online]. *Small Wars Journal*, March 2, 2009. Dostupné z: <http://smallwarsjournal.com/mag/docs-temp/188-glenn.pdf>

²¹ MANSOOR, Peter R. Introduction: Hybrid Warfare in History, in Williamson Murray and Peter R. Mansoor (eds) *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, p. 2-7.

²² TUCK, Chris. *Hybrid War: The Perfect Enemy*. [online]. 25. 4. 2017. [cit. 2018-10-3]. Dostupné z: <https://defenceindepth.co/2017/04/25/hybrid-war-the-perfect-enemy/>

a taktických prvků působení. Rozhodující pro tyto prvky bylo rychlé zničení, narušení nebo kontrola komunikací, ekonomiky, infrastruktury a politických institucí k degradaci systémů velení a řízení nepřítele, s využitím zástupných (proxy) sil na zemi a v kybernetickém prostoru.²³ Naplnění stanovených cílů Bílé knihy bylo možné pouze na základě nového přístupu k válčení, *válčením nové generace*.

3.1 Válčení nové generace – stav permanentní války beze zbraní

V roce 2013 problematika válčení nové generace vystoupila do popředí s důrazem na formy a metody válčení. Ruští experti na vojenské umění a významní odborníci na informační operace, Sergej G. Čekinov a Sergej A. Bogdanov, vyzvedávají asymetrický přístup a požadavek úzké koordinace všech prvků vojenského i nevojenského charakteru. Zdůrazňují potřebu zapojit do války média, náboženské organizace, kulturní instituce, nevládní organizace, veřejná hnutí a vzdělance financované ze zahraničí. Hovoří o potřebě získat informační převahu, a to jednak propagandou, jednak kybernetickým válčením, která vyřadí komunikační systémy nepřítele.²⁴ Kritickou složkou informačních operací je jejich zahájení před spuštěním tradičních vojenských operací, jako prostředek k přípravě potenciálního bojového prostoru.²⁵ Čekinov a Bogdanov dále spekulují o zbraních ovlivňujících počasí, vyvolávajících zemětřesení či vzniklých genetickými modifikacemi. Ruský přístup k tomuto válčení, na rozdíl od západního pojetí hybridního válčení (směsice konvenčního, nepravidelného a kybernetického válčení) je v tom, že kombinuje skryté zapojení státu do konfliktu, společně s otevřeným a přímým zapojením jeho konvenčních sil.²⁶

Náčelník generálního štábu ozbrojených sil Ruské Federace generál Valerij Gerasimov byl prvním, kdo popsal charakter nové operační koncepce k dosažení cílů zahraniční politiky Moskvy. Dne 27. února 2013 se v magazínu Vojensko-průmyslový kurýr objevil jeho článek o nové koncepci válčení. Hlavní myšlenkou článku je přesvědčení, že hranice mezi mírem a válkou se stírají a někdy není zřejmé, že válka již začala. Jde o stav permanentní války, kdy prakticky nelze rozlišit, zda válka probíhá, nebo ne. Gerasimov současně obvinil vedoucí země celého světa z trvalého vedení hybridních válek. K tomu uvedl, že Rusko na tomto poli zaspalo a je třeba pracovat na nápravě. Vyzval také, aby Rusko se na tento nový typ válčení připravilo, umělo mu čelit a používat pro svůj prospěch. Jedním z důležitých prvků operační koncepce je poukázání na změnu v charakteru ozbrojeného konfliktu a nástin

²³ Ministry of Defense. *The Priority Tasks of the Development of the Armed Forces of the Russian Federation*. Moscow, The Defense Ministry of the Russian Federation, 2003, p. 9.

²⁴ CHEKINOV, Sergey G and Sergey A. BOGDANOV. The Nature and Content of a New-Generation War. *Military Thought*, no. 4, 2013.

²⁵ CONNELL, Michael and Sarah VOGLER. *Russia's Approach to Cyber Warfare*. Center for Naval Analyses Arlington United States, March 2017. Dostupné z: <http://www.dtic.mil/docs/citations/AD1032208>. p. 4.

²⁶ KARBER, Phillip A. *Russia's „New Generation Warfare“*. [online]. National Geospatial-Intelligence Agency, 2015. [cit. 2018-8-16]. Dostupné z: <https://www.nga.mil/MediaRoom/News/Pages/Russia's-New-Generation-Warfare.aspx>.

nových metod válčení, kdy uvedl, že i dokonale prosperující stát se může během několika měsíců, či dokonce dnů proměnit v arénu divokých ozbrojených konfliktů, stát se obětí zahraniční intervence, ponořit se do chaosu, humanitární katastrofy a občanské války.

Nová operační koncepce je charakterizována posunem k efektivnějšímu zapojení nevojenských prostředků a netradičních způsobů, jakými jsou kybernetické útoky, informační a psychologické operace a účast zástupných sil. Analýzy západních odborníků z konfliktů se zaměřily na různé síly, které Rusko použilo k dosažení svých cílů: kybernetické síly v Estonsku, konvenční síly v Gruzii a síly speciálních operací v oblasti Krymu na Ukrajině. Odborníci se zajímali především o operační zkušenosti ozbrojených sil Ruska a způsob, jakým se jejich pozemní, speciální, výsadkové a námořní síly spojily v síly rychlé reakce nebo otázkou použití kybernetických schopností a způsobem, jak Rusko by je využilo v budoucích konfliktech.²⁷

Většina těchto studií má však omezený rozsah, protože jsou zaměřeny pouze na vojenský nástroj moci. Navíc, řada z nich je založena na západních domněnkách o ruském způsobu válčení a využití vojenských prostředků v rámci tradičních domén země, vzduchu a moře a rostoucího vlivu kybernetického prostoru. Ve skutečnosti však Rusko s novou operační koncepcí změnilo způsob válčení, aby rychleji a efektivněji dosáhlo cílů své zahraniční politiky: vytvořit v bývalých Sovětských státech sféru vlivu k ochraně zájmů Ruska a ruských etnických menšin v zahraničí.²⁸

3.2 Charakter válčení podle nové operační koncepce

Gerasimov popsal svůj operační rámec na základě analýzy konfliktů v Estonsku a Gruzii, kdy objevil hodnotu některých prostředků ve vztahu k účinkům a cílům, které by měly vytvářet. Jedním z důležitých prvků operační koncepce Gerasimova je poukázání na změnu v charakteru ozbrojeného konfliktu a nástin nových metod válčení. Přestože některé z nových forem či metod válčení nejsou svou podstatou nové, v ruském pojetí jsou neodmyslitelné k dosažení porážky nepřítele. Tyto zahrnují:

- Vojenská akce začíná skupinami vojáků během mírového stavu (válka není vyhlášena).
- Nekontaktní střety mezi vysoce pohyblivými specializovanými bojovými skupinami.
- Zničení nepřátelské vojenské a ekonomické moci krátko trvajících přesnými údery na strategickou vojenskou a civilní infrastrukturu.
- Masivní použití zbraní s přesným účinkem, speciálních operací, robotiky a zbraní, které využívají nové fyzikální zákonitosti (zbraně se směrovanou energií – lasery, krátkovlnná radiace atd.).
- Využití ozbrojených civilistů (4 civilisté na 1 vojáka).

²⁷ Např. COHEN, Ariel a Robert E. HAMILTON, *The Russian Military and the Georgian War: Lessons and Implications* (Monograph, Strategic Studies Institute, U. S. Army, Carlisle, 2011); HEICKERO, Roland, *Emerging Cyber Threats and Russian Views on Information Warfare and Information Operations* (Stockholm, Swedish Defence Research Agency, 2010).

²⁸ GVOSDEV, Nikolas K and Christopher MARSH. *Russian foreign policy: interests, vectors, and sectors*. Los Angeles: SAGE/CQ Press, [2014]. ISBN 1452234841, p. 157.

- Souběžné údery na jednotky nepřítele a zařízení na celém území.
- Souběžné údery na zemi, ve vzduchu, na moři a v informačním prostoru.
- Použití asymetrických a nepřímých metod.
- Řízení jednotek v jednotné informační sféře.²⁹

Výše uvedené faktory jsou podle Gerasimova typickým příkladem budoucích konfliktů 21. století a podle toho je nutné připravit ozbrojené síly, její vybavení, výcvik, plánování a techniku. Rozsáhlé konvenční operace mizí, čelní střety velkých uskupení sil na taktické a operační úrovni jsou minulostí. Hlavním prostředkem k dosažení taktických, operačních, ale i strategických cílů se stávají informační operace a bezkontaktní akce proti nepříteli.

ZÁVĚR

Válka a válčení jdou ruku v ruce s existencí lidstva, jejich projevy se staly běžnou součástí života. Charakter válčení se měnil v průběhu generací na základě ideologických, politických, ekonomických nebo technologických změn ve společnosti, zatímco povaha války zůstává stejná. Období posledních desetiletí je charakteristické nárůstem asymetrických a nepravidelných forem válčení, kdy monopol státu na válku se vytrácí a významným aktérem se stávají nestátní aktéři a organizace.

Rozmachem informačních technologií dochází k zásadní změně obrazu válčení, kdy toto přímo konfrontuje lidské jedince, kteří jeho průběh mohou sledovat téměř v živém přenosu. Válka a válčení probíhá mezi lidmi, a je složité rozpoznat kdo je civilista a kdo voják. Období posledních deseti let je v zasetí hybridních forem válčení, kterými zejména nestátní aktéři hledají naplnění svých zájmů v globálním měřítku. Schopnosti států, stojících na základě Vestfálského míru se stávají omezenými, jejich účast v konfliktech nedává jasnou a rozhodnou odpověď na otázku způsobu dosažení konečného stavu.

Charakter válčení v budoucnosti bude s největší pravděpodobností v mnoha aspektech identický s koncepcí válčení, kterou popsal Gerasimov. Anexi Krymu lze s odstupem času chápat jako úspěšnou „generální zkoušku“ válčení nové generace v reálných podmínkách. Z pohledu Moskvy se tato koncepce použití sil ukázala být úspěšným experimentem k odtržení Krymského poloostrova od Ukrajiny. Je dost pravděpodobné, že v následujících obdobích může být tento „experiment“ zopakován i jinými aktéry a v jiném prostředí.

Autoři: *Ing. Ján Spišák, Ph.D. (plk. gšt. v. v.), narozen v roce 1958. Je absolventem vysoké vojenské školy pozemního vojska ve Vyškově (1983), brigádního*

²⁹ BERZINŠ, Janis. *Russia's New Generation Warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy*. In: National Defence Academy of Latvia, [online]. 2014 [cit. 2018-5-12]. Dostupné z: <http://www.naa.mil.lv/~media/NAA/AZPC/Publikacijas/PP%2002-2014.ashx>; p. 4.

velitelského kurzu (2001) a kurzu generálního štábu v Brně (2007). V letech 2007 – 2016 působil na velitelských, štábních a pedagogických funkcích u útvarů pozemních sil do stupně divize, Ředitelství výcviku a doktrín a Univerzity obrany v Brně. V současné době pracuje jako vedoucí oddělení vojenskostrategických studií. Zabývá problematikou vojenského umění, scénářů použití sil a tvorbou vojenských koncepcí. Je autorem a spoluautorem 5 monografií a řady odborných článků v domácích i zahraničních časopisech.

Ing. Jan Gireth, Ph.D. (plk. v zál.), narozen v roce 1956. Je absolventem Vysoké vojenské velitelско-technické školy v Martině (1979) a Vojenské akademie v Brně (1999). Působil na velitelských a manažerských pozicích u ženiných útvarů a na Generálním štábu AČR. V současné době pracuje jako akademický pracovník u Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií – válečná škola UO. Zabývá se problematikou velení a řízení, plánování operací a krizovým řízením.

mjr. Mgr. Marek Fiebich, M.A., narozen v roce 1983. Je absolventem Univerzity obrany v Brně (2008), Metropolitní univerzity Praha (2010) a University of Leicester ve Velké Británii (2016). V letech 2008 až 2013 působil u útvarů pozemních sil ve zpravodajské a operační odbornosti. V roce 2010 zastával pozici důstojníka zpravodajské skupiny štábu českého PRT v Afghánistánu. V letech 2013 až 2016 zastával pozici důstojníka operačního centra mnohonárodního společného velitelství v německém Ulmu. Po návratu ze zahraničí působil rok na operačním odboru Velitelství pozemních sil. Od roku 2018 působí na oddělení vojenskostrategických studií CBVSS. Zabývá se problematikou operačního umění a operačního prostředí.

Jak citovat: SPIŠÁK, Ján and Jan GIRETH, Marek FEIBICH. Válčení a jeho podoby. *Vojenské rozhledy*. 2020, 29 (1), 020-035. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (online). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.